

Робота в парах.

(Із чотирьох конвертів обирається правильна інформація і «викладається» на інтернет-сторінку (паперовий варіант)).

Завдання для гри, що вкладені в конверти:

У світі писанок

Перший в Україні і єдиний у світі музей писанки відкрито у Коломиї.

Перший в Україні і єдиний у світі музей писанки відкрито у Львові.

Писанка – символ весняного відродження природи.

Писанка – символ весняних свят.

Писанка – невід’ємна частина Великодня.

Писанка – невід’ємна частина Різдва.

Пам’ятник українській писанці створено в Едмонтоні.

Пам’ятник українській писанці створено у Лондоні.

– Створення інтернет-сторінки дає нам можливість дізнатися, що дарують на Великдень у Іспанії.

(Слова «інтернет-сторінка» змінюються макетом подарунка).

– У Великій Британії Великдень – справжнє дитяче свято. У цей час дітям дарують подарунки і солодощі батьки, знайомі, родичі і навіть перехожі на вулицях.

VI. Підсумок уроку

1. Поповнення Банку знань новою інформацією

– Завдяки виконанню цього завдання дізнаємося про Великдень в Іспанії.

(Слова «Нові знання» змінюються на макет квіткового килима).

– На Великдень в Іспанії вулиці вкрияють килимами із квітів.

2. Робота на контрольних картках-схемах проекту

(Робота на картках, де запитання потрібно поєднати з відповідями за темою).

Швеція	Подарунки і солодощі для дітей
Велика Британія	Картонні крашанки з цукерками
Австралія	Символ Великодня – Зайчик
Чехія	Крашанки із шоколаду або цукру
Швейцарія	Вулиці у квіткових килимах
Іспанія	Прикрашені декоративними яйцями джерела

3. – Молодці! Проект завершено. Дякую за хорошу роботу.

VII. Ознайомлення з виставкою книг та журналів

VIII. Домашнє завдання

DOI: 10.30840/2413-7065.1(70).2019.163855

СИНІЛЬНИК Віра Вікторівна

вчителька початкових класів НВК «Гімназія – ЗНЗ I ступеня міста Обухова імені Володимира Мельника» Київської області (Звання – вчитель-методист)

Урок з курсу українознавства «Я люблю Україну», 3 клас

Тема. Українська національна іграшка. Міні-проект «Якими іграшками гралися наші бабусі?»

Мета: ознайомити учнів з українськими народними іграшками, їх видами, зокрема лялькою-мотанкою; вчити

самостійно знаходити інформацію, вміло представляти її аудиторії та здійснювати проектну діяльність;

формуванню дослідницькі вміння на основі вивчення української національної іграшки;

розвивати творчі здібності, увагу, самоконтроль, пам'ять; уміння працювати в групах;

виховувати почуття любові до української іграшки, національних цінностей; повагу до культурного та історичного минулого України, почуття відданості своїй державі.

Обладнання: мультимедійна система, ноутбук, презентація, роздавальний матеріал.

Тип уроку: засвоєння нових знань, умінь і навичок.

Хід уроку

І. Організація учнів до уроку

1. Створення психологічного настрою на урок. Вітання «Коло»

Діти виходять до вчителя і стають у коло.

– Добрий день, діти! Підійдіть, будь ласка, до мене, станьте в коло. Подумайте і скажіть один одному своє побажання. А я дуже щаслива працювати з вами і бажаю вам успіхів! *(Діти підтримують і продовжують по колу говорити побажання: гарного настрою, відмінних оцінок, нових знань, приємних вражень...)*

– А тепер потисніть один одному руки та посміхніться. Адже не дарма говорять: «Хто свій день починає з посмішки, того буде супроводжувати успіх».

Хай це додасть вам гарного настрою та почуття впевненості.

II. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та мети уроку

– Почати наш урок я хочу словами відомого українського письменника

Максима Рильського: «Той, хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього». І дійсно, лише той народ має майбутнє, який поважає свою історію. Як ви розумієте слова: «Поважати історію минулого України?». Висловіть свої думки, продовжуючи речення: «Поважати історію минулого України – значить...» *(не тільки володіти знаннями про розвиток країни, різні походи, князів, а й знати культурну спадщину народу, його звичаї, традиції та передавати їх у спадок наступним поколінням).*

– У народі існує повір'я, що той, хто забув звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. І тільки знаючи ці традиції, зможемо передавати культурну спадщину свого народу нащадкам.

Сьогодні до нас на урок знову завітали Оксанка і Тарасик, щоб навчатися разом із нами. Вони принесли нам цікаву гру.

1. Гра «Морський бій»

– Тему уроку ви дізнаєтеся, погравши в «Морський бій».

Я називаю координати, а ви записуєте букви.

6Г, 4В, 6А, 1А, 4А, 5Б, 6Б, 8В, 4В, 1А

Українська

5Б, 1А, 7В, 3Г, 5В, 5Б, 1А, 4Г, 8В, 5Б, 1А

національна

3Г, 1Г, 6А, 1А, 8А, 4В, 1А

іграшка

– Хто прочитає тему уроку?

– Що ви очікуєте від уроку?

III. Засвоєння нових знань, умінь і навичок

1. Перегляд мультфільму «Це наше і це твоє. Іграшка Зозулиця – наша!» [2]

– Зверніть увагу на іграшку, про яку розповідається у мультфільмі.

– Про яку іграшку ви дізналися з мультфільму? Розкажіть про неї.

2. Розповідь учителя

Народна іграшка є спадщиною подібно до рідної мови, казки, пісні. Народні іграшки перевірені дитячою любов'ю до них, дитячою грою. Народна іграшка несе в собі художню культуру народної творчості.

На території України найдавніші іграшки виявлені в с. Мезин Коропського району Чернігівської області. Це були фігурки пташок, вовка чи собаки, виготовлені з мамонтового бивня приблизно 25 тис. років тому. Мали вони обрядове значення.

У IV–III тис. до н. е. трипільці виготовляли керамічні жіночі статуетки, різноманітні фігурки тварин (овець, коней, биків тощо) та їхніх дитинчат.

Селище Опішня (Полтавська обл.) відоме своїми керамічними іграшками, які відображали реальну природу, народний побут, героїв казок, пісень, творів фантастики (коник, квочка з курчатами, пташниця, вершники, міські та сільські жінки у типовому одязі, звірі-музики тощо).

Першим збирачем і дослідником української народної іграшки був священник із Суботова Марко Грушевський, родич відомого історика Михайла Грушевського. У 1904 р. було опубліковано його працю «Дитячі забавки та ігри усякі. Зібрані по Чигиринщині Київської губернії».

Українська народна іграшка має надзвичайно багату історію. Вона поєднала в собі усе: життя і побут народу, звичаї та традиції, обряди та ритуали. Іграшки не виникали просто так, а творилися майстрами для вираження повсякденного життя. Так, наприклад, нареченим до весілля дарували ляльку-мотанку, яка мала б слугувати не тільки забавкою для

майбутніх нащадків, але й бути оберегом для молодії сім'ї, а особливо для жінки-матері. Раніше в Україні ляльку-мотанку робили і для того, щоб викликати або припинити дощ, змінити погоду, залагодити сварку в родині.

3. Робота в парах, робота з презентацією

– Особливістю української іграшки є те, що її виготовляли з різних екологічно чистих матеріалів. Щоб дізнатися, з якого ще матеріалу виробляли народні іграшки в Україні, вам треба попрацювати в парах.

• **Добери «ключик» та дізнайся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

QTYKLANHVIZHJID ____Тканини

• **Розшифруй слово – і ти дізнаєшся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

И – II М – I О – III С – IV Л – V
IV III V III I II _____Соломи

• **Розшифруй слово – і ти дізнаєшся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

раДеве _____Дерева

• **Виконай завдання і дізнайся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

1	2	3	4
О	И	З	Л

4	1	3	2

_____Лози

Закресли шість букв та дізнайся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.

ГЛИШІСТЬБУКВНИ _____Глини

• **Прочитай та дізнайся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

атсітогнолоС _____ Солоного тіста

• **Розшифруй слово – і ти дізнаєшся, з якого матеріалу виготовляли іграшки наші предки.**

Р – 1 О – 2 У – 3 Г – 4 В – 5 И – 6
Е – 7 С – 8 Ч – 9

2 5 7 9 2 4 2 8 6 1 3 _____

Овечого сиру

4. Робота з підручником [3, с. 63]

а) Опрацювання тексту про українську народну іграшку. Мовчазне читання тексту.

Завдання перед читанням: подумай-те, які питання можна поставити за змістом тексту.

– Про які національні іграшки ви дізналися з прочитаного?

– Які образи у вас виникають, коли ви бачите ляльку-мотанку?

б) Бесіда за запитаннями.

– Які рослинні орнаменти характерні для опішнянської іграшки?

– Які іграшки з солоного тіста випікали навесні?

– Які іграшкові інструменти виготовляли з дерева?

– Хто ліпив іграшки з плавленого овечого сиру?

– З чого робили ляльку-мотанку і як її прикрашали наші предки?

– Чим гралися дівчатка, а чим цікавилися хлопчики?

5. Створення асоціативного куща: лялька-мотанка

– Складіть асоціативний куш з висловом лялька-мотанка: стрічка, оберіг, злагода, родина, тканина, здоров'я, іграшка, льон, нитка, добро, вовна.

6. Опрацювання рубрики «Це цікаво» [3, с. 64]

– У рубриці «Це цікаво» ви зможете дізнатися, що ляльки-мотанки дотепер виготовляються без застосування голки.

А іншу цікаву інформацію ви прочитаете самостійно.

7. Робота в зошиті. Відгадай загадки. Запиши відгадки [3, с. 65]

Замість справжньої дитини

Є у кожної дівчини.

Її пестять, одягають,

Спати ввечері вкладають.

І годують її смачно –

Дуже мамі вона вдячна!

(Лялька)

Вона гарна і струнка,

В неї густа грива!

Шкода, що не може мчатись,

Можна тільки погойдатись.

(Конячка-качалка)

8. Виконання завдань у зошиті [3, с. 65]

– Щоб більше дізнатися про українську ляльку, нам потрібно виконати такі завдання.

• **Пройди лабіринтом і прочитай вислів. Починай рухатися з нижньої лівої (виділеної) клітинки.**

– Для виконання цього завдання пригадайте сторони горизонту.

Дві клітинки на північ, чотири на схід, одну на південь, дві на захід, три на північ, дві на захід, три на південь, три на схід, одну на південь, дві на захід, дві на північ, дві на схід, одну на північ, дві на захід, три на схід, три на південь, дві на захід.

вол	на	сим	ля	кою
сол	дин	де	ро	ний
ка-	рос	ря	ті,	мо
жі	бе	нка-	но	та
Ляль	муд	ріг.	чої	обе

Лялька-мотанка – символ жіночої мудрості, родинний оберіг.

– А зараз пригадайте таблицю множення.

• **Порахуй. Розмісти відповіді прикладів у порядку зростання і дізнайся,**

хто був першим творцем іграшки. Запиши.

Дитина

9. Складання сенкану про ляльку-мотанку

– Пригадайте правила складання сенкану.

– Складіть, будь ласка, сенкан про ляльку-мотанку.

1. Лялька-мотанка.
2. Маленька, ляна.
3. Подарувати, оберігати, захищати.
4. Мама подарувала мені ляльку.
5. Іграшка.

Коментар

Іграшка – предмет, що використовується в грі.

Твір для зразка

Мама подарувала мені на день народження іграшку. Це маленька ляна лялька-мотанка. Вірю, що вона принесе мені успіх, буде оберігати і захищати.

IV. Фізкультхвилинка для очей «Знайди ляльку» з використанням презентації

– Ви дуже гарно працювали, настав час відпочинку.

– Після того, як закрийється лялька, ви маєте уважно слідкувати за її переміщенням і відгадати, де буде знаходитися іграшка (справа зверху, зліва знизу, зліва зверху, справа знизу).

1. Літературна сторінка. Робота в зошиті. Опрацювання вірша Наталі Лукан «Ляльки» [3, с. 65]

Мовчазне читання

Ляльки

Є ляльок багато в мене:

в Люди платтячко зелене,

в Олі стрічки красивіші,

в Юлі очі голубіші,

в Галі кращі черевички,

в Наді симпатичне личко,

Катя вміє *говорити*,
а Оленочка – *ходити*.

Та з усіх ляльок *гарненьких*
лиш одна для мене *мила*:
її з *клаптиків стареньких*
я із мамою *пошила*.

– Прочитайте, будь ласка, вірш Наталі Лукан «Ляльки». Зверніть увагу на питання після тексту.

– Яка лялька була мила дівчинці?

– Чому ви так думаєте?

– Скільки разів зустрічається в другому рядку буква *ел*? (3)

– Розмалуй одним кольором слова, які римуються (*використовуй кольорові олівці*). Доповни ланцюжок римованих слів.

2. Перегляд мультфільму «Це наше і це твоє. Легендарні обереги – наші!» [2]

– Перегляньте, будь ласка, мультфільм. Зверніть увагу на обереги, про які розповідається в мультфільмі.

3. Розповідь учителя

Українське народне мистецтво має багату палітру. Почесне місце у ньому займає традиційна народна лялька.

Серед українських традиційних ляльок унікальним явищем є ляльки Київщини, Полтавщини і Черкащини.

До честі обухівських майстрів, цей забутий жанр мистецтва не тільки відновлено у його традиційному вигляді і значенні, а й розвинуто у творчому плані кількома обухівськими майстринями. Першою до нього прийшла і досягла значного рівня відома майстриня Вікторія Дяченко. Створює ляльки і Наталія Лимаренко. Працює у цьому жанрі і Світлана Біркіна. Ляльки усіх трьох майстринь представлені в унікальному виданні відомого дослідника і колекціонера Олександра Найдена «Народна

лялька», де він зібрав зразки народних вузлових ляльок з усієї України. Також Світлана Біркіна відновила автентичні народні ляльки Київщини і Черкащини, у тому числі і мешканки села Германівки Обухівського району Кіри Кононенко. Ці безцінні копії побутових вузлових ляльок Світлана Біркіна передала Обухівському музею-садибі Андрія Малишка.

Найвища внутрішня краса і притягальна сила для дитини – в неவிбагливих ляльках-мотанках, що їх робили бабусі і мами. І щоб зрозуміти й відчути її, треба зберегти в собі чарівний світ з маминою піснею, дідовою казкою, бабусиною лялькою або виховати, зростити в собі культуру чутливості й любові до всього глибокого й по-справжньому значимого, що сягає корінням глибинних джерел народної пам'яті.

4. Опрацювання вірша Яніни Поразінської «Іграшка з ярмарку» [3, с. 66]

а) Виразне читання.

– Прочитайте виразно, будь ласка, вірш Яніни Поразінської «Іграшка з ярмарку». Зверніть увагу на розділові знаки.

б) Індивідуальне голосне читання.

– Прочитай вірш так, щоб слухачі відчули твоє ставлення до зображеного.

V. Робота над проектом

1. Підготовка до роботи над проектом [3, с. 66]

2. Заповнення таблиці

1. Обери тему проекту. Про що (або про кого) ти хочеш дізнатися?

Я хочу дізнатися про _____.

2. Визнач, як ти будеш працювати – сам, у парі чи в групі.

Я буду працювати _____.

3. Заповни таблицю.

План роботи над проектом

№	Дії	Термін виконання
1	Знайти інформацію у дорослих (про іграшки, якими гралися бабусі) та принести іграшки	
2	Підготувати повідомлення з презентацією (про віртуальну мандрівку в Музей іграшки): усний твір	
3	Виготовлення ляльки-мотанки	
4	Побудова асоціативних куштів та сенканів	
5	Провести захист проекту	

3. Поділ учнів на групи

«Дослідники»: дізнаються в дорослих про іграшки, якими гралися бабусі, і приносять такі іграшки.

«Прозаїки»: готують повідомлення про віртуальну мандрівку в Музей іграшки.

«Художники»: малюють іграшки або приносять фото.

«Умілі ручки»: виготовляють іграшки (з пластиліну, солоного тіста, тканини, природного матеріалу).

4. Визначення терміну виконання роботи

VI. Рефлексія навчальної діяльності

1. Слухання вірша Оксани Сподар

Вірш про стародавній оберіг

Нездоланний і талановитий
Наш народ скарби свої зберіг.
Тих скарбів коштовних не злічити,
Серед них – і лялька-оберіг.
Лялька-мотанка – це забавка дитяча
І мистецьке диво, але ще
Іноді здається нам, неначе
Вічність сіла ляльці на плече.
Бо її історія прадавня

Вже сягає п'ять тисячоліть.

Крізь віки гіркі, страшні і славні

На сторожі пам'яті стоїть.

– Скільки років українській народній ляльці?

– Які скарби є у нашого народу?

2. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

– Що нового ви дізналися на уроці?

– Що найбільше сподобалося на уроці?

– Візьміть «мікрофон» і розкажіть про це.

– Сьогодні на уроці ми разом із Оксанкою і Тарасиком дізналися багато нового про українську народну іграшку, її види та матеріали, з яких виготовляли. Іграшки, які ви виготовите власними руками, ми відправимо нашим воїнам на фронт, щоб вони їх оберігали.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» (1–4 класи): схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, протокол № 2 від 3 березня 2016 року засідання комісії педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист

№ 2.1/12-Г-120 від 28.03.2016 р.) / М. І. Чабайовська, Н. М. Омельченко, М. І. Кальчук. *Початкова школа*. 2016. №9. С. 39–48.

2. Чабайовська М. І., Мельник Л. В. *Я люблю Україну: електронний освітній продукт (ЕОП) для 3 класу*. Тернопіль: ТзОВ «Видавництво Астон», 2017.

3. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. *Я люблю Україну: інтегрований посібник-зошит для учнів 3 класу: схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист ІМЗО від 29.06.2016 р. № 2.1/12-Г-419)*. Тернопіль: Астон, 2017. 112 с.

4. *Я люблю Україну. 3 клас: методичний посібник для вчителя / авт.-упор. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В.* Тернопіль: Астон, 2017. 152 с.

5. Олександр Найдєн. *Українська народна лялька*. Київ: Вид. «Стилос», 2007.

6. Демченко О. П. *Проблеми використання проектної технології у навчально-виховній роботі з молодшими школярами*. URL: <http://vuzlib.com/content/view/204/84/>

7. Музей іграшки. URL: <http://www.primetour.ua/uk/excursions/museum/Muzej-igrushki.html>

8. URL: <http://didaktor.ru/kak-vypolnit-priyom-sorbonka/шаблон> «Анімована сорбонка» ???

DOI: 10.30840/2413-7065.1(70).2019.164362

ПРОЦЮК Марина Миколаївна

вчителька початкових класів Олександрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів

Каланчацької селищної ради Херсонської області (звання – вчитель-методист)

Урок з курсу українознавства «Я люблю Україну», 3 клас

Тема. Моя роль у творенні української держави

Мета: формування предметних компетентностей: розширити і поглибити

знання учнів про Батьківщину; формувати уяву про Україну як незалежну державу у світовому співтоваристві; продовжити ознайомлення з державними